

O. HENRY

DARUL MAGILOR

Editura AGORA

ISBN: 973-7744-04-7

CUVÂNT INTRODUCATIV

Totul în jurul nostru este în mișcare, scria în 1848 Andrew Carnegie unui prieten, referindu-se la schimbările spectaculoase de rapide ce aveau loc în viața americană, aduse de industrializare și invenții și deschizând oricui posibilități nebănuite. Același ritm susținut caracterizează și sfârșitul secolului al XIX-lea, când oamenii migrează în număr tot mai mare de la ferme spre orașe și fabrici, îmbunătățirea mijloacelor de comunicație și transport reducând nu numai distanțele dar și diferențele dintre diverse regiuni ale țării. Literatura vremii reflectă aceste transformări printr-o abordare variată a realității. Numeroși scriitori „își plimbă”, de pildă, cititorii în locuri îndepărtate, în încercarea de a păstra savoarea a ceea ce părea specific și neobișnuit, așa cum au făcut George W. Cable care a scris despre lumea creolă din Louisiana, Mary Noailles Murfree care a vorbit despre viața în Great Smoky și Munții Cumberland din Tennessee, sau Sarah Orne Jewett care a înfățișat viața rurală din New England. Alt grup de scriitori, numiți generic „realiști” (în măsura în care lucrurile erau prezentate în mod real, deși ei pot fi grupați și sub alte etichete), se opresc cu descrierile în lumea orașelor, de unde relatează ceea ce văd. „*Realismul*, nota William Dean Howells, un scriitor important al timpului, *nu este nimic mai mult și nimic mai puțin decât tratarea fidelă a materialului*”. De altfel, Howells, împreună cu Henry James, Frank Norris, Stephen Crane, Jack London și Edith Wharton au pavat drumul pentru realismul secolului XX. Lor li se alătură O. Henry, *fondatorul povestirii de revistă a secolului XX, ... un fenomen literar izolat, în sine de foarte mare interes.*¹

O. Henry își înmoaie pana în culoarea locală a New Yorkului, pe care îl numește orașul *Bagdad-plasat-pe metrou*. Îi urmărește atent străzile care forfotesc de cei patru milioane de străini misterioși și se inspiră din viața de zi cu zi a unor oameni mărunți ai orașului - vagabonzi, vânzătoare, imigranți, pictori scăpați, stenografe, polițiști care-și fac rondul. Ceea ce pare banal, în povestirile lui O. Henry devine subiect tulburător, dovedind o

¹ Donald Heiney și Lenthil H. Downs, *Contemporary Literature of the Western World*, Barron's Educational Series, Inc., Woodbury, New York, 1973, vol. 3, p. 23.

înțelegere cu totul deosebită a slăbiciunilor firii omenesti. „Mi-ar plăcea să trăiesc o viață pe fiecare stradă a NewYork-ului, mărturisirea scriitorul când va. Fiecare casă are o dramă în interiorul ei”.

O. Henry însuși (numele său adevărat este William Sydney Porter) a avut parte de o viață plină de întâmplări nefericite. Născut la Polecat Creek, Guilford County, a rămas fără mamă la trei ani și a fost crescut de bunica maternă și de o mătușă care avea o școală particulară la Greensboro, Carolina de Nord. Educația lui s-a oprit când a împlinit cincisprezece ani, deși a continuat să citească cu aviditate. A muncit la farmacia unchiului său, apoi la o fermă în Texas, iar în 1884 a plecat la Austin, unde a lucrat ca desenator, s-a căsătorit cu o tânără ai cărei părinți muriseră de tuberculoză și care avea, la rândul ei, să sfârșească la fel, după nașterea fiicei lor, Margaret. William Porter s-a angajat casier la First National Bank, însă și-a pierdut slujba, din cauza unei nereguli, și a acceptat postul de reporter la *Houston Post*. În 1896 a fost implicat într-un proces legat de banca din Austin, în care nu a dorit să se apere și a fost condamnat la cinci ani de închisoare. Publicarea unor povestiri care i-au adus imediat popularitate în perioada în care se afla în detenție, i-a schimbat destinul la vârsta de treizeci și patru de ani. Se presupune că și pseudonimul literar și l-ar fi luat de la numele unuia dintre gardieni - Orrin Henry. După trei ani și câteva luni petrecuți în penitenciarul din Columbus, Ohio, se stabilește pentru o vreme la Pittsburgh, de unde încearcă să trimită spre publicare diverse povestiri. Norocul îi surâde când *Ainslee's Magazine* îi oferă un venit stabil și îl invită la New York în primăvara anului 1902. În mai puțin de opt ani O. Henry devine cel mai cunoscut povestitor. În timpul vieții, scriitorul a publicat peste șase sute de povestiri (în 1903, de exemplu, scria câte una pe săptămână pentru revista *World*). Din nefericire, alcoolismul, care își pusese deja amprenta asupra scriitorului, va fi cauza îmbolnăvirii lui de ciroză. Moare, sărac, la New York în 1910.

Povestirile lui O. Henry se deosebesc de povestirile americane clasice - cum ar fi cele ale lui Nathaniel Hawthorne sau Edgar Allan Poe -, ele fiind comparate cu „novella” Renașterii - *picante, ingenioase, foarte scurte, de fapt, doar anecdote extinse, învecinate cu ironia și umorul*². Acestea urmează diverse formule - pot începe într-o anume direcție, care amăgește

² *Op.cit.*, p. 75.

cititorul că le poate prevedea sfârșitul, însă finalurile-surpriză îl trimit în direcție opusă. Ori, în cazul altor povestiri, tăinuirea față de cititor a unor informații, deconspirate în cele din urmă, fac posibilă înțelegerea acțiunii anterioare, așa cum se întâmplă în *Darul magilor*. Alte povestiri fac uz de inversiune („peripetea” arsitoteliană), în care motivația unei anumite acțiuni produce efectul opus, ca în nuvela *Unde dai și unde crapă*. Ingeniozitatea cu care folosește coincidențele ironice, umorul, planificarea cu minuțiozitate a detaliilor, selecția de cuvinte și tonul folosit reprezintă amprenta O. Henry.

Cititorii vremii îl apreciază pe O. Henry pentru aura romantică pe care o aruncă peste viețile nefericite petrecute în case mizere, pentru compasiunea arătată față de oamenii simpli, pentru umorul care uneori ia întorsături cinice, dar și pentru nostalgia după ceea ce ar fi putut să fie. Lumea povestirilor lui poate fi privită însă și ca o frescă-document de epocă în care sunt păstrate locuri și maniere, atitudini și personaje tipice de atunci. Robert H. Davis, editorul lui O. Henry, făcea remarca : „... dacă s-ar pierde toate cronicile epocii, din cele peste patruzeci de titluri (de povestire) care au New York-ul drept fundal, un viitor istoric ar putea reconstitui chipul unui oraș grotesc și ademenitor al deceniului 1900-1910, reauzindu-i vocea, exprimându-i trăirile“.

Fără îndoială însă, subiectul ne poate provoca uneori numai amuzamentul, oferind un substitut al vieții, după cum alte povestiri ne îndeamnă la revelație, la o percepere semnificativă a unei experiențe de viață, la o înțelegere a propriilor noastre experiențe. În ciuda lipsei unor granițe clare între cele două feluri de povestiri, scrierile lui O. Henry sunt de cele mai multe ori considerate ca făcând parte din prima categorie, caracterizate prin sentimentalism, finaluri-surpriză și coincidențe ciudate. Dar ele rămân de o certă popularitate și astăzi tocmai pentru aceste motive, căci cititorii simt nevoia să-și acorde uneori un răgaz de seninătate, o bucurie de moment și chiar o alinare.

Finalurile neașteptate din povestirile *Darul Magilor* și *După douăzeci de ani* (amândouă făcând parte din volumul *Cele patru milioane*), *Ultima frunză* (din volumul *Lampa curățată*) sau *Caracatița de pe insulă* (din volumul *Coțcarul cel blajin*) își cuceresc publicul pe loc prin suflul de optimism, de tihnă benefică și căldură generoasă pe care le revarsă, ca un adevărat „dar“,